

HÄMEEN LIITTO
Regional Council of Häme

Vihreän kasvun Häme 2022-2025

Kanta-Hämeen maakuntaohjelma

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Hämeen maakuntahallitus 18.1.2021

Maakuntaohjelma

Maakuntaohjelma on alueiden kehittämistä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain mukainen määräaikainen ohjelma-asiakirja. Se sisältää maakunnan mahdollisuuksiin ja tarpeisiin, kulttuuriin ja muihin erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet.

Maakuntaohjelma laaditaan valtuustokausittain. Hämeen maakuntavaltuusto hyväksyy nyt laadittavan maakuntaohjelman vuoden 2021 viimeisessä kokouksessa, jolloin maakunnalla on 2022 alkaen voimassa oleva maakuntaohjelma.

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) on ohjeistanut maakuntien liittoja maakuntaohjelman 2022-2025 laadinnassa. Osallistavassa prosessissa valmisteltava maakuntaohjelma sisältää alueen mahdollisuuksiin ja tarpeisiin, kulttuuriin ja muihin erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet ja kuvauksen keskeisistä toimenpiteistä niiden saavuttamiseksi.

Maakuntaohjelmien valmistelun yhteydessä maakuntien liittoja pyydetään päivittämään älykkään erikoistumisen strategiansa EU:n ohjelmakautta 2021–2027 varten. Päivitetty strategia tulee liittää osaksi maakuntaohjelman kokonaisuutta.

Maakuntaohjelma valmistellaan yhteistyössä kuntien, valtion viranomaisten ja alueiden kehittämiseen osallistuvien yhteisöjen ja järjestöjen sekä muiden vastaavien tahojen kanssa. Maakuntaohjelma laaditaan siten, että varmistetaan sen vaikuttavuus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY) ja tarvittavin osin aluehallintovirastojen strategiaan ohjausasiakirjoihin nähden.

Maakuntaohjelmassa tulee huomioida hallituksen keväällä 2020 antama päätös aluekehittämisen painopisteistä ja sen toteuttaminen maakunnassa. Aluekehittämisen painopisteitä kaudelle 2020–2023 ovat:

1. Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen
2. Kestävä yhdyskuntakehitys ja toimivat yhteydet
3. Uudistuva elinkeinoelämä ja TKI-toiminnan vauhdittaminen
4. Osaaminen ja sivistys aluekehityksen voimavarana
5. Osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä eriarvoistumisen ehkäisy

Koronapandemialla on merkittäviä vaikutuksia aluetalouteen. Korjaavia toimenpiteitä on käynnistetty, mutta pidemmän aikavälin tavoitteet ja jälleenrakennustoimet tulee huomioida maakuntaohjelmassa.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (OAS) kuvataan Kanta-Hämeen maakuntaohjelman 2022-2025 laatimisen osallistumis- ja arviointimenettelyt sekä ohjelman vaikutusten

arviointiprosessi. Se antaa tietoa työn vaiheista ja aikataulusta sekä vaikutusmahdollisuuksista. Asiakirja toimii maakuntaohjelman työsuunnitelmana, joka täydentyy prosessin aikana.

Maakuntaohjelman laadinnassa noudatetaan lakia ”viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista” (SOVA-laki). SOVA-lain mukaan viranomaisella on velvollisuus selvittää ja arvioida valmistelemiensa suunnitelmien ja ohjelmien vaikutukset.

SOVA-laki antaa kansalaisille mahdollisuuden vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon. Jokainen prosessin osallinen on oikeutettu saamaan tietoa ja lausumaan mielipiteensä suunnitelman tavoitteista ja sisällöstä. SOVA-lain mukainen ohjelman ympäristövaikutusten arviointi tähtää parhaan mahdollisen ratkaisuvaihtoehdon löytymiseen ja mahdollisten haittavaikutusten lieventämiseen.

Maakuntaohjelman Vihreän kasvun Häme 2022-2025 valmisteluprosessi

Uuden maakuntaohjelman valmistelu aloitettiin Hämeen liitossa maakuntahallituksen päätöksellä elokuussa 2020. Syksyllä 2020 työn painopiste oli koronakriisin tilannekuvan ja selviytymissuunnitelman sekä elvytysrahoituksen käytön valmistelussa.

Vertaisarviointi kannustaa valintoihin

Nykyisen Häme-ohjelma 2018-2021 maakuntaohjelman arviointi toteutettiin vertaisarviointina yhdessä Kymenlaakson, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen liittojen kanssa. Arvioinnin keskeiset havainnot ja kehittämissuositukset otetaan huomioon uuden maakuntaohjelman valmistelussa. Kanta-Hämeen ohjelman arvioi Uudenmaan liitto.

Vertaisarvioitsijoiden mielestä Häme-ohjelma on sisällöltään selkeä, ymmärrettävä, yleisesti sujuva sekä otteeltaan mahdollistava. Ohjelma sisältää kuitenkin melko paljon tavoitteita ja kärkiä Kanta-Hämeen kokoiselle maakunnalle. Maakuntasuunnitelmassa esitetyt tilanne- ja tulevaisuuskuvat näyttävät varsin positiivisena ilman vaihtoehtoisia skenaarioita tulevaisuudesta tai mahdollisia uhkakuvia.

Kehittämiskohteiksi uutta maakuntaohjelmaa laadittaessa vertaisarvioitsijat ehdottavat ohjelman toimintalinjojen ja painopistealueiden fokuksen terävöittämistä ja kirkastamista. Selkeän vision asettaminen voisi edesauttaisi ohjelman fokusointia. Tilannekuvassa esitettyä tulevaisuuskuva voisi monipuolistaa huomioimalla vaihtoehtoiset tulevaisuusskenaariot ja sinänsä ansiokasta megatrendien tarkastelua tuoda enemmän maakuntatasolle. Toimenpiteitä voisi täsmentää ja avata esimerkiksi hyödyntämällä erilaisia koontikuvia tavoitteista, toimenpiteistä ja hyödynnettävistä rahoitusinstrumenteista sekä tunnistamalla eri toimenpiteiden vastuutahoja.

Yhteistyötä ja osallistamista

Maakuntaohjelma laaditaan laaja-alaisessa yhteistyössä Hämeen liiton, kuntien ja valtion aluehallintoviranomaisten sekä alueiden kehittämisen kannalta merkittävien yhteisöjen, järjestöjen ja muiden vastaavien tahojen kanssa.

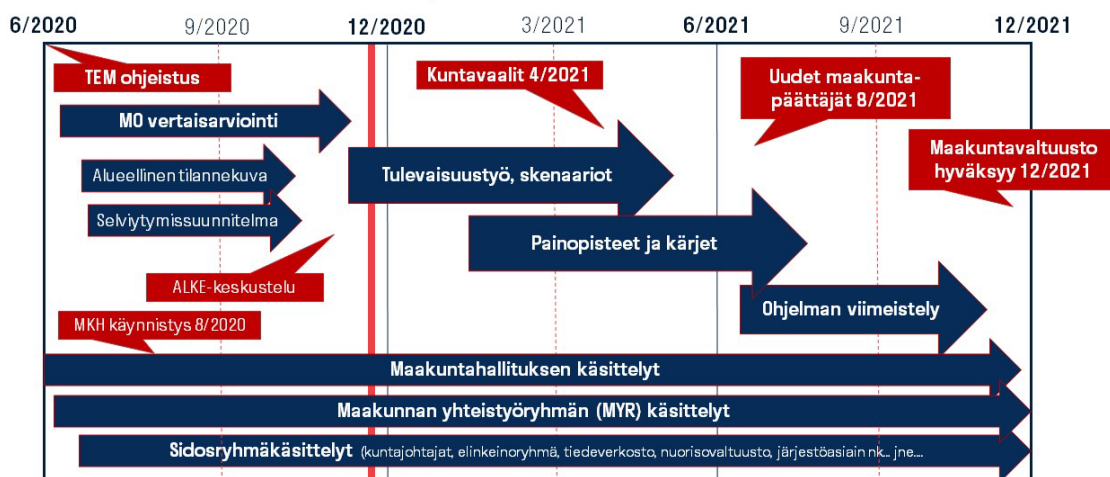
Maakunnan asukkaat sekä yritysten ja muiden organisaatioiden edustajat kutsutaan mukaan Vihreän kasvun Häme 2022–2025 maakuntaohjelman valmisteluun. Maakuntalaisille ja maakunnan toimijoille annetaan mahdollisuuksia osallistua tulevaisuustyöhön sekä kommentoida maakuntaohjelman osallistumis- ja arviointisuunnitelmaluonnosta sekä aikanaan maakuntaohjelma- ja ympäristöselostusluonnoksia. Maakuntaohjelman vaikutusten arviointityö on vuorovaikutteista ja tapahtuu samanaikaisesti ohjelman laadinnan kanssa.

Onnistumisina ja hyvinä käytäntöinä vertaisarvioitsijat tunnistivat Häme-ohjelmassa tasapainoisen seutukuntaakohtaisen tilannekuvan huomioimalla niiden heikkoudet ja vahvuudet. Muutosjoustavuutta käsitellään laajasti ja huolellisesti tunnistamalla siihen liittyviä vahvuuksia ja heikkouksia kuin myös toimenpiteitä muutosjoustavuuden parantamiseksi. Laajojen valmisteluprosessien kautta kumppanuudet ja verkostot nousevat hyvin esille. Viimeaikaiset uudistukset (kuten Häme-portfolio, Power BI ja Hämeen liiton strategia) tukevat onnistuneesti ohjelmatyötä.

Maakuntaohjelman valmistelun aikana järjestetään sidosryhmille seminaareja, työpajoja sekä keskustelutilaisuuksia. Ainakin vuoden 2021 ensimmäisen puoliskon ajan tilaisuudet järjestetään enimmäkseen etänä. Työskentelyä varten avataan virtuaalinen työympäristö. Ohjelman valmistelua ja sisältöä esitellään päätöksenteko- ja valmistelu-elinten (maakuntahallitus, maakuntavaltuusto, maakuntauudistuksen valmisteluun liittyvät työryhmät, MYRS, MYR) lisäksi sidosryhmätilaisuuksissa, kuten kuntajohtajakokouksissa, elinkeinotoimijoiden ryhmässä, tiedeverkostossa, järjestöneuvottelukunnassa sekä maakunnan nuorisovaltuustossa.

Maakuntaohjelman luonnos valmistuu syksyllä 2021. Lausuntokierroksen perusteella ohjelma viimeistellään siten, että ohjelma voidaan hyväksyä maakuntavaltuuston kokouksessa 29.11.2021.

Maakuntaohjelman valmistelu

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaprosessi

SOVA-lain mukainen ympäristövaikutusten arviointi on osa maakuntaohjelman valmistelua. Hämeen liitto ohjaa ja johtaa ympäristöselostuksen ja vaikutusten arvioinnin laadintaa, joka tehdään yhteistyössä Hämeen ELY-keskuksen ja Uudenmaan ELY-keskuksen liikennevastuualueen kanssa.

Maakuntaohjelman vaikutuksia arvioidaan SOVA-lain ja -asetuksen mukaisesti. Vaikutusten arvioinnin kulku ja johtopäätökset kootaan ohjelmaan sisältyvään ympäristöselostukseen. Arvioitavaksi tulevat ohjelman toteuttamisen kannalta merkittävät vaikutukset. Keskeistä arvioinnissa on ohjelman linjausten ja esille nostettujen kehittämistoimenpiteiden vaikutukset suhteessa kehittämisen periaatteisiin, määrällisiin tavoitteisiin ja ohjelman ympäristötavoitteisiin.

Vaikutusten arviointi tapahtuu maakuntaohjelman laatimisprosessin yhteydessä asiantuntija-arvioina. Tavoitteena on avoin ja tiivis vuorovaikutus maakunnassa asuvien ja toimivien kanssa. Prosessi palvelee siten ohjelman hyväksymistä, toteutusta ja seurantaa.

Maakuntaohjelman osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä muut maakuntaohjelmaan liittyvät asiakirjat, kuten maakuntaohjelman luonnos ja ympäristövaikutusten arviointiraportti, ovat valmisteluajataulun mukaisesti nähtävillä Hämeen liitossa ja liiton verkkosivuilla www.hameenliitto.fi. Yleisölle annetaan mahdollisuus saada tietoja maakuntaohjelman ja ympäristöselostuksen aiotusta sisällöstä, lähtökohdista, tavoitteista ja valmistelusta sekä esittää mielipiteensä asiasta. Tietoa jaetaan lisäksi sosiaalisen median kanavien kautta (LinkedIn, Facebook, Twitter, Instagram).

Maakuntaohjelman hyväksymisestä tiedotetaan hallintolain 62 § mukaisesti. Hyväksymispäätöksestä käy ilmi, miten ympäristöselostus ja ohjelman valmistelun aikana saadut mielipiteet ja lausunnot on otettu huomioon. Hyväksymispäätös ja maakuntaohjelma julkaistaan sähköisesti sekä asetetaan nähtäville. Hyväksytty maakuntaohjelma tulee toivottavasti laajaan ja ahkeraan käyttöön.

Maakuntaohjelman valmistelun aikataulu

Kanta-Hämeen maakuntaohjelma laaditaan tiiviinä prosessina. Seuraavassa on listattu työn keskeisiä valmistelu- ja käsittelyvaiheita 2021. Aikataulu täsmentyy ja täydentyy valmisteluprosessin aikana.

18.1.	Maakuntahallitus	Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaluonnoksen hyväksyminen ja nähtäville asettaminen.
22.2.	Maakuntahallitus	Tulevaisuustyö, keskustelu maakuntaohjelman painopisteistä.
8.3.	Maakunnan yhteistyöryhmä	Keskustelu maakuntaohjelman painopisteistä.
15.3.	Maakuntahallitus	Osallistumis- ja arviointisuunnitelman hyväksyminen.
19.4.	Maakuntahallitus	Painopisteiden ja äes-kärkien valmistelu.

26.4.	Maakuntavaltuusto	Maakuntaohjelman työstäminen.
17.5.	Maakuntahallitus	Maakuntaohjelman työstäminen.
5.6.	Maakunnan yhteistyöryhmä	Maakuntaohjelman työstäminen.
14.6.	Maakuntahallitus	Maakuntaohjelman työstäminen.
Kevät 2021	Sidosryhmät: kuntajohtajat, elinkeinoryhmä, tiedeverkosto, järjestöneuvottelukunta, nuorisovaltuusto, muut	
30.8.	Maakuntavaltuuston seminaari	Maakuntaohjelman työstäminen.
13.9.	Maakuntahallitus	Maakuntaohjelma nähtäville, kuulutukset, lausunnot.
27.9.	Maakunnan yhteistyöryhmä	Linjaukset maakuntaohjelmaan.
4.10.	Maakuntahallitus	Maakuntaohjelman viimeistelyä ja palautteen käsittelyä.
8.11.	Maakuntahallitus	Esitys maakuntaohjelmaksi.
29.11.	Maakuntavaltuusto	Maakuntaohjelman hyväksyminen.
Syksy 2021	Sidosryhmät: kuntajohtajat, elinkeinoryhmä, tiedeverkosto, järjestöneuvottelukunta, nuorisovaltuusto, muut	

Tekijät

Maakuntaohjelman valmisteluun osallistuu laaja joukko asiantuntijoita maakunnasta ja sen ulkopuolelta. Valmistelun poliittinen ohjaus on maakuntavaltuustolla ja maakuntahallituksella. Hämeen liiton virastolta valmisteluun osallistuvat:

Anna-Mari Ahonen, maakuntajohtaja	Yleisjohto, poliittinen käsittely
Matti Lipsanen, kehittämisjohtaja	Valmistelun kokonaisvastuu
Marko Mälly, maakunnan kehittämisspäällikkö	Vertaisarviointi, älykäs erikoistuminen, RR-ohjelmat
Minna Takala, aluekehitysasiantuntija	Ennakointi, tulevaisuustyö, älykäs erikoistuminen
Arto Saarinen, aluekehitysasiantuntija	Toimeenpanosuunnitelma, osaaminen
Jesse Marola, maakunta-analyttikko	Ennakointi, tilastot, tiedolla johtaminen
Heidi Koponen, aluesuunnittelupäällikkö	Fyysiset toimintaympäristöt, maankäyttö
Juuso Helander, liikenneasiantuntija	Fyysiset toimintaympäristöt, saavutettavuus
Paula Mustonen, maakuntainsinööri	Ympäristö, vaikutusten arviointi
Pirkko Kiikeri-Kuusela, kehittämiskoordinaattori	Valmistelun tuki
Reetta Sorjonen, viestintäpäällikkö	Viestintä

Tärkeimmän yhteistyötahomme ovat:

Kunnat
Maakunnan asukkaat
Maakunnan yritykset
Maakunnan yhteistyöryhmä ja sen sihteeristö
Hämeen ELY-keskus
Uudenmaan ELY-keskus
Hämeen TE-toimisto

Elinkeinoelämän toimijat: Linnan kehitys Forssan yrityskehitys Riihimäen Tilat ja Kehitys Yritysvoimala Hämeen kauppakamari Riihimäen-Hyvinkään kauppakamari Hämeen Yrittäjät MTK Häme
Hämeen ammattikorkeakoulu HAMK
Kanta-Hämeen tiedeverkosto: HAMK Aalto yliopisto Helsingin yliopisto Laurea ammattikorkeakoulu Luonnonvarakeskus LUKE Metropolia ammattikorkeakoulu Suomen ympäristökeskus SYKE Tampereen yliopisto VTT
Järjestöneuvottelukunta
Maakunnallinen nuorisovaltuusto
Etelä- ja Länsi-Suomen maakuntien liitot
ProAgria Häme
Vanajavesisäätiö
Leader-ryhmät
Sote-uudistuksen valmistelu

Yhteystiedot

Hämeen liitto
Niittykatu 5
13100 Hämeenlinna
hameenliitto@hame.fi
www.hameenliitto.fi

Yhteyshenkilöt

Matti Lipsanen, kehittämisjohtaja, p. 050 506 0697, matti.lipsanen@hame.fi
Marko Mälly, maakunnan kehittämisspäällikkö, p. 050 575 2193, marko.mally@hame.fi
Minna Takala, aluekehitysasiantuntija, p. 050 526 4648, minna.takala@hame.fi